

samo privremen, pače dvije godine docnije (1482) pokore Turci Hercegovinu. Dalje mu vojevanje s Turcima prekine rat s njemačkim kraljem Fridrikom III., za kojega umre kralj Matijaš u Beču 6. aprila 1490., navršivši istom 47 godina.

Ličnost kraljeva. Kralj Matijaš bijaše nesumnjivo najznatniji vladar svoga vremena. Potpuno samostalan, energičan, nepopustljiv prema svojim protivnicima, gospodar svakom oligarhijskom pokretu, a seljaku i građaninu pravi zaštitnik¹, to su kreposti, što su ga resile. Osvajanja njegova proslaviše doduše ime njegovo, ali i nanesoše teških udaraca naročito Hrvatskoj. Inače bijaše kralj Matijaš osobito darovit muž rijetke naobrazbe, duhovit i vješt govornik, velik i iskren prijatelj znanosti i umjetnosti, skupljajući oko sebe pjesnike i pisce. Državu podigao je do zamjerne snage i sjaja; mogao je postaviti na noge do 150.000 momaka na kopnu i 330 ratnih lađa, koje po moru, a koje po Dunavu, Dravi i Savi. Tada bješe središte dunavskog brodovlja Petrovaradin, a zapovjednikom neko vrijeme Petar Dóczy (Dojčin Petar narodne pjesme), nekoć ban jajački. Za vladanja Matijaševa pojavile su se i prve štamparije u Ugarskoj, a 1483. štampana je i prva hrvatska knjiga (misal nepoznata redaktora, možda u Veneciji).

Kralj Matijaš bijaše tri puta oženjen, ali ni jedna mu žena ne rodi djece, već je jedino imao nezakonita sina Ivaniša² (rođen 1473. u Vratislavi u Šleskoj). Potkraj života stao je kralj Matijaš svakojako nastojati, da mu osigura nasljedstvo, davši mu ime „Korvin“ i mnogobrojna imanja, pače i čast kraljevskoga princa na dvoru. Međutim kad umre kralj Matijaš, sve je pošlo drugim putem, ma da su velikaši i kr. slob. gradovi položili kralju Matijašu prisegu, da će po njegovoj smrti sina mu Ivaniša izabrati kraljem.

XII.

Vladislav II. i Ludovik II.

(1490—1526).

Izbor kralja Vladislava II. Nasljedstvu Ivaniša Korvina najviše je smetalo, pored njegova nezakonitog poroda, neprijateljsko raspoloženje glavnih ugarskih velikaša protiv strogoga kralja Matijaša: jedino

¹ Otale drevna hrvatska rečenica: „Pokle kralj Matijaš spi, nikakve pravice ni.“

² Hrvatski spomenici toga vremena, tako kameni natpis glagolskim pismenima u nar. arh. muzeju u Zagrebu, zovu ga vazda Ivaniš.